

Bir Uygulamalı Dramaturgi Çalışması: Sevim Burak Yapıtlarından Hareketle Oyun Metni Oluşturma Süreci

Ferda ÖZTÜRK KÖMLEKSİZ

Lefke Avrupa Üniversitesi

Özet

Bu çalışmanın temel amacı; yazar Sevim Burak okumalarından yola çıkılarak "Dramaturgi Uygulamaları" doktora dersi kapsamında doktora öğrencileri tarafından gerçekleştirilen bir "Sevim Burak-ça" oyun metni yazma çalışmasının oluşturulma sürecini ortaya koymaktır. Bu çalışmada öncelikle yazarın yaşadığı dönem, çağdaşları, yaşamı, bütün yapıtları, sanat anlayışı ele alınmış, yapıtlarındaki metinler öz ve biçim olarak incelenmiştir. Yapılan yazma çalışmalarında, yazarın çağdaşları olan yazarların ve yönetmenlerin yapıtları incelenmiş, incelenen eserlerdeki benzerlik ve kesişmeler ortaya konmuş ve Sevim Burak'ın; anne, evlat, yaşamındaki erkekler ve yazar kişiliği irdelenmiştir. Oyun izleği; zaman, karakterler, mekân, olay, sesler, hayaletler, atmosfer ve fikirler belirlenerek dramaturgi süreçlerine uygun olarak oluşturulmuştur. Yapılan çalışmalar uygulamalı dramaturgi süreci içinde ayrıntılarıyla ortaya konmuştur. Uygulamalı dramaturgi çalışması olarak gerçekleştirilen bu süreçsel çalışma; drama liderlerine, yaratıcı drama çalışmalarında sıklıkla kullanılan yazın çalışmalarında, yaptıkları çalışmaları derinlemesine inceleme/irdeleme, yapılan çalışmanın alt yapısını oluşturmak için derinlik kazandıracağı ve bulguların yaratıcı drama ile ilgilenen kişilere kaynak oluşturacağı düşünülmektedir.

Anahtar Sözcükler: *Dramaturgi, Sevim Burak, Oyun Metni, Yaratıcı Drama*

Abstract

The main purpose of this paper is to reveal the processes of creating a "Sevim Burak-ça" drama text based on the Sevim Burak readings within the scope of "Dramaturgie Applications" post-graduate course. This study has been carried out by the Phd students. Primarily, in this study, the era in which the author lived, her contemporaries, her life, all the works of her art, her understanding of art, the themes in her works of art have been discussed. In this created text, the works of the writer's contemporaries (writers and directors) have been examined and similarities and intersections in these works have been set out. Besides, Sevim Burak's personality as a mother, a daughter, and a writer and also the men in her life have been studied. The theme of the drama text has been developed identifying the time, characters, setting, event, voices, ghosts, atmosphere and ideas, and has been formed in accordance with the dramaturgy processes. This study has been created in detail, in the process of practical dramaturgy. We believe that this procedural dramaturgy study will help the leaders of the drama review their work in the process of creative drama studies and provide them the skills to form the infrastructure of their work. We also believe that the findings of this study may provide a good source for the people who are interested in creative drama.

Keywords: *Dramaturgy, Sevim Burak, Drama Text, Creative Drama.*

Giriş

20.yy'la birlikte insan ve insan ruhuna gösterilen ilgi (Freud'un insan ruhunun derinliklerine yaptığı keşifler, dinî inançlardaki değişiklikler ve Jung'un kollektif bilinçaltı, mit ve arketip dokular hakkındaki çalışmaları vb) 20.yüzyılın başlangıcında kendini yeni bakış açılarıyla göstermektedir. Kronolojik zaman, yaşama dair anılar, rüyalar, fantaziler ve bilinçaltının varlığı, edebiyatın önemli bir türü olan anlatma esasına bağlı metinler, hem yazar hem de kahramanların konumunu ve yapılanmasını değiştirmektedir (Odacı, 2009: 607). Geleneksel yazım tekniğinin dışına çıkan yazarlar, artık farklı bir bakış açısıyla eserler vermeye başlamışlardır.

Absürd tiyatroyu da kapsayan modern ve modern sonrası oyunlarda klasik dram yapısının egemenliğine karşı çıkıldığı, özellikle neden-sonuç bağının göz ardı edildiği görülmektedir. Absürd sonrası da diyebileceğimiz yakın dönem oyunlarının kurgulamasında hem klasik yöntemlerden yararlanıldığı, hem de başka yazın ve gösterim sanatlarının anlatım yöntemlerinin kullanılmaya başlandığı görülmektedir. Farklı anlatım yöntemlerinin bir arada kullanılması ile birlikte henüz kuralları saptanmamış yeni biçimler üretilmeye başlanmaktadır. Anlamın, olay kurgusu ile sınırlandırılmayıp öykünün tümüne yayıldığı oyunlarda eylem birliğinden vazgeçilmektedir. Bu oyunlarda düş, anı, sanrı sahneleri oyunların mantıklı ve düzenli gelişimini bölmektedir. Gelenen çizgiye bakıldığında bütün bu yeni çalışmalar gösteriyor ki, modern tiyatrodaki oyun yazarları, tasarımcılar, yönetmenler ellerindeki malzemeyi zorlayarak gelenekselleşmiş dramaturgi kalıplarından vaz geçmişlerdir (Şener, 2011: 34-36).

Bu süreç içinde Virginia Woolf ve çağdaşları, iç monolog ve bilinç akışı tekniğinden etkilenmiş ve bu teknikleri yazılarına yansıtmışlardır. Odacı (2009: 607), bu tekniğin insanı merkeze alan, psikolojiden yararlanan yazarlara yeni bir duruş ve biçimleme becerisi kazandırdığını söylemektedir.

Sevim Burak yazılarını daha iyi algılayabilmek için, onunla benzer bir tekniği kullanmış olan Virginia Woolf'un yazıları da çalışmanın akışında yer almıştır. "Bilinç Akışı" tekniği ile yazılan Mrs. Dollaway (Woolf, 2012) isimli kitapta bir kadının bir gün boyunca yaşadıkları, düşündükleri zaman zaman geçmişe de dönülerek anlatılmaktadır.

Sevim Burak, klasik yazıma baş kaldıran önemli yazarlarımızdan biridir. Sevim Burak yazıları, farklı yazım ve anlatış biçimiyle kendi yaşamından izler barındırmaktadır. Sevim Burak yazılarındaki "gerçek" ile Virginia Woolf'un edebiyat tarihinde daha sonraları "bilinç akışı" tekniği adıyla anılacak romanı Mrs. Dolaway'deki "kurmaca-gerçek" arasındaki ilişki, "Kalan: İzmetin" adlı oyun metninin çıkış sürecinde yer alan araştırmacılar tarafından incelenmiştir (Çider-Şener, Üstün, Akın, Öztürk, Berke-Ataman ve Laleh, 2011).

Sevim Burak anlatım malzemesini, öz dediği, hikâyenin ötesine geçen, yalnızlık, ölüm, korku, aşk gibi temel insani gerçekler olan soyutlanmış içeriklerden almaktadır. Yazılarında sözcükleri ve alfabeyi de kaldırarak, yerine bir takım işaretler koymaktadır (Güngörmüş, 2003: 37).

Sevim Burak'ın son derece yaratıcı ve pratik bir çalışma şekli vardır. El yazısıyla yazdığı metinleri birkaç kopya hâlinde daktiloya çektirir. Bunları kesip birbirine iğneleyerek evin farklı yerlerine özellikle de perdelerine tutturur ve montajını yapar (Burak, 2003: 6). Aynı zamanda terzilik ve moda geçmişi olan Sevim Burak, yazılarında montaj tekniğini kendine özgü bir biçimde kullanmaktadır.

Sevim Burak, 1965 yılında edebiyatta toplumcu görüşün hâkim olduğu yıllara denk gelen ilk çıkışını "Yanık Saraylar" adlı kitabıyla yapmıştır (Güngörmüş, 2003: 52). Yanık saraylar adlı kitabında yer alan hikâyelerin tümünde "ölüm" teması baskın bir şekilde yer almaktadır:

"Ziya Bey'in tabutu yavaş yavaş ilerliyordu.

Mezarlığa bakmaya koyuldu.

Mezarlığın eteklerinde tek katlı küçük evler vardı.

Nurperi hanım'ın yıllardır özlemini çektiği düzayak bir hayat göze çarpıyordu” (Burak, 2004: 11).

Kitabın “pencere” adlı bölümünde ise pencereden karşıdaki kadını izleyen kahramanımız intihar etmeyen kadına kızmaktadır.

“İki gündür karşı apartmandaki kadının intihar etmesini bekliyorum.

Belki de etmez;

Ne düşündüğünü bilmiyorum onun.

Gizli kapaklı bir amacı olabilir.

İki gün oldu tam” (Burak, 2004: 17).

Sevim Burak (2004), Yanık Saraylar adlı öykü kitabı ile Sait Faik ödülünü alamamasındaki kırıngılığın ardından on yedi yıl süren sessizliğini 1982 yılında, üzerinde yedi yıl çalışarak çıkardığı, “Sahibinin Sesi” (Burak, 2004a) isimli oyunla bozmuştur. Sevim Burak'ı yazarken hayalete dönüştüren şey; kendi bedeninden çıkıp başka insanların bedenlerine girerek, onların gözünden yazıya dökmesidir:

“BİLAL: Saat kaç? Ne o? Kabus görüyorum... Saat iki..” (Burak, 2004a: 17).

Etkileyici bir öykü üzerine kurulan bu oyunda finale kadar oyunun ana karakteri olan Bilal'in bedeninde bir yürüyüp bir duran ve hep kalbine saplanma tehlikesinden söz edilen yorgan iğnesinin vücutta ilerleyişi ve Bilal'in bütün mahalleyi kundaklama planını hayata geçirme çabası bir arada verilmektedir (Güçbilmez, 2003: 10).

“BİLAL: Saat 20:30'da ağrı kesilmiştir. Ağrı ve sancının kesilmesiyle iğnenin izi kaybedilmiştir. İğnenin izini kaybetmem, zaten bozuk olan sinirlerimi büsbütün perişan etmiş, ancak herhangi bir hareket iğneyi yerinden oynatır” (Burak, 2004a : 67).

“Afrika Dansı” (Burak, 2006) adlı kitabında yer alan öykülerde ise, içe dönük, içi araştıran ve nüfus etmeye çalışan niteliği o'nu santimental/ marazi melankoliden uzaklaştırır. Sevim Burak'ın etnik kimliğinden izler bu hikâyelerde yer almaktadır:

“CANLI MI CANSIZ MI

ÖYLE DURUYORLAR

GÖRÜNÜRDE KİMSE YOK

SFENKS BUNLAR

İCADİYE'DEKİ HANELERE BAKIYORUM

BU HANELER SENİN YAHUDİ KOMŞULARININ

HANELERİNE

BENZİYOR MU

CEVAP YOK

PSİ PSİ PSİ

GEL BENİM YAHUDİ KEDİM

ZAVALLI YAHUDİ KEDİLER” (Burak, 2006: 51-52).

Güçbilmez (2003:9), yazarın ulusal kimliği ile Türkiye'de bir azınlık oluşunun o'na bir dil farkındalığı kazandırmış olduğunun altını çizmektedir. Onun tek başına Yahudi bir annenin kızı olduğu ve o annenin kimliği değiştirildiği için değil, bu geçmişin ona kattığı deneyim sayesinde geliştirdiği

dilsel, kültürel ve ontolojik farkındalık nedeniyle, Sevim Burak'ın bir dili onun içinden bakarak değil de onun kıyısında yaşayarak kavrama olanağına sahip olduğunu ve yazılarında bu olanağı en ucuna kadar taşıdığını söylemektedir.

Çağdaş bir tiyatro anlayışıyla ve her tür tiyatral öğeyi içinde barındıran çağdaş dramaturgi anlayışının benimsendiği günümüzde (Kalkan-Kocabay, 2003: 4), geleneksel dramaturgide sahnede tiyatral araçlar metne hizmet edip ve birbirini tamamlarken son yıllarda uluslararası platformda sahnelenen pek çok oyunda metinle diğer tiyatral araçlar arasındaki dengelerin değiştiğinden söz etmektedir.

Değişen bu anlayışı takip edip gündemi yakalamak, drama yeterlik alanında yetkinlik kazanabilmek adına önem taşımaktadır (Adıgüzel, 2010: 23). Tüm drama süreçlerinde bireysel ya da grupla yapılan canlandırmalarda ortaya çıkan ürünlerin değerlendirilmesi, çatışma anları ve bunların çözümlenmesi, rollerin işlevleri, nedenleri, kullanılan araç gereçlerin nedenleri ve yerinde kullanılıp kullanılmadığı, zaman mekân uyumu gibi pek çok sorunun yanıtını verebilme durumunda olan ya da bu soruları katılımcılara yönelterek onlar tarafından bulunmasını sağlamak durumunda olan yaratıcı drama liderlerinin yeterlik alanlarında dramaturji alanına ilişkin temel bilgilere sahip olması gerektiğinin altını çizmektedir.

Yaratıcı drama lideri, farklı sanat disiplinlerinden beslenerek liderlik yeterliğini geliştirmektedir. Sonuç odaklı çalıştığı düşünülen dramaturgun geniş çalışma alanını, farklı disiplinlerden yararlanma biçimini, yaratıcı yazım tekniklerini nasıl kullandığını bilmek, yaratıcı drama liderine, yeni bakış açıları sunarak liderlik yeterliğine katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Bu bağlamda bu bildirinin temel amacı; yazar Sevim Burak okumalarından yola çıkılarak “Dramaturgi Uygulamaları” doktora dersi kapsamında doktora öğrencileri tarafından gerçekleştirilen bir “Sevim Burak-ça” oyun metni yazma çalışmasının oluşturulma sürecini ortaya koymak ve elde edilen bulguları yaratıcı drama süreci açısından tartışmaktır.

Yöntem

Bu çalışma 2007-2008 öğretim yılı Güz ve Bahar yarıyıllarında Ankara Üniversitesi Dil Tarih ve Coğrafya Fakültesi öğretim üyesi Doç. Dr. Selda Berk Öndül tarafından yürütülen “Dramaturgi Uygulamaları” doktora dersi kapsamında Sevim Burak okumalarından yola çıkarak gerçekleştirilen bir “Sevim Burak-ça” yazma çalışmasının oluşturulma sürecini ele almaktadır. Bu süreç sonunda araştırmacılar tarafından “Kalan: İzmetin” adlı bir oyun metni oluşturulmuş ve yayımlanmıştır (Çider-Şener ve ark., 2011). Adı geçen oyun metni 5 doktora öğrencisi ile gerçekleştirilmiştir.

Oyun metni oluşturulma sürecinde; Sevim Burak'ın eserleri okunarak, eserler öz ve biçim açısından tartışılmış, Sevim Burak'ın yakınında olan kişilerle görüşmeler yapılmış, edebiyat tarihinde önemli yer tutan 19 film izlenmiş, Virginia Woolf'un edebiyat tarihinde daha sonraları "bilinç akışı" tekniği adıyla anılacak romanı “Mrs. Dollaway”deki “kurmaca gerçek” arasındaki ilişki ortaya konulmaya çalışılmış ve Sevim Burak-ça yazma çalışmaları gerçekleştirilmiştir.

Bu çalışmada kısaca sözü edilen oyun metni oluşturulma süreci, doktora öğrencilerinin hazırladığı yazılı çalışmalardan yola çıkılarak döküman analizi yoluyla ortaya konulmaya çalışılmıştır. Çalışma bu özelliği ile nitel bir çalışmadır. Çalışmada bu süreç döküman analizinden elde edilen örneklerle açıklanmaya çalışılmıştır.

Bulgular ve Yorum

Sevim Burak okumalarından yola çıkılarak gerçekleştirilen “Sevim Burak-ça” yazma çalışması'nda oluşturulan metinler, Burak'a özgü bir yöntemle (çağrışım, montaj v.b) birleştirilmiş ve süreç sonunda yazar Sevim Burak'ın yazılarında kullandığı tekniklerle “Kalan: İzmetin” (Çider-Şener ve ark., 2011) adlı oyun metnini ortaya konmuştur. Oyun metni öncesinde aşağıdaki çalışmalar gerçekleştirilmiştir.

İlk aşamada Sevim Burak'la ilgili tüm eserler okunmuştur. Sevim Burak'ın çağdaşları, yaşamı, sanat anlayışı, edebiyat tarihindeki önemi, grup üyeleri tarafından incelenip tartışılmıştır. Sevim Burak'ın eserlerindeki ana noktalar ortaya konmuştur.

Burak'ın eserlerinden; Yanık Saraylar (2004), Ford Mach I (2003), Afrika Dansı (2006), Sahibinin Sesi (2004a), Everest My Lord (2006a), Palyaço Ruşen (1993), araştırmacılar tarafından okunduktan sonra sınıf ortamında o gün seçilen bir doktorant tarafından sesli olarak okunmuştur. Okumalardan sonra her eser, öz ve biçim açısından tartışılmıştır. Eserin öz'ü tartışılırken; konu ve öykü, ana-ara anlam kesitleri, çatışma olgusu, aksiyon cümlesi, anlam cümlesi, kişiler, tema ve yan temalar açısından ele alınmıştır.

Biçim açısından ise; olaylar dizisi, dramatik olanaklar, ilişkiler düzlemi, iletişim ortamı (zaman-mekân ve bölümlenme açısından), tür ve yazarlık tutumu-üslubu açısından incelenmiştir.

Sevim Burak'ın yakınında yer alan kişilerle görüşmeler yapılmıştır. Görüşmelerde yer alan bir kişinin ses kaydı izin alınarak yapılmış, diğerlerinde ise sorulan sorulara verilen yanıtlar yazılı olarak kayıt edilmiştir. Görüşülen kişilerden alınan veriler, yazarın daha iyi tanınmasını sağlamıştır.

Edebiyat tarihinde önemli yer alan 19 filmlik arşiv, Sevim Burak yazılarındaki gerçekliğe ulaşabilmek için araştırmacılar tarafından izlenmiştir. Bu filmlerden bazıları şunlardır; Saatler, 8 Kadın, Karanlıkta Dans, Ruhlar Evi, Piyanos, Öldüren Cazibe, Piyanist, Dogville, Koku, Mavi, Babil, Paramparça Aşkılar Köpekler, 21 Gram. İzlenen filmlerle Sevim Burak yazıları arasındaki bağlantılar ortaya konulmaya çalışılmıştır. İzlenen filmlerdeki kurmaca ve Sevim Burak gerçeği arasındaki ilişki, izlenen filmlerle ilişkilendirilerek tartışılmıştır.

Sevim Burak yazıları, aynı zamanda yazarın kendi yaşamından izler barındırmaktadır. Sevim Burak yazılarındaki "gerçek" ile Virginia Woolf'un edebiyat tarihinde daha sonraları "bilinç akışı" tekniği adıyla anılacak romanı Mrs. Dollaway'deki "kurmaca gerçek" arasındaki ilişki, araştırmacılar tarafından incelenmiştir. Sevim Burak yazılarını daha iyi algılayabilmek için, onunla benzer bir tekniği kullanmış olan Virginia Woolf'un yazıları da çalışmanın akışında yer almıştır.

Virginia Woolf'un Mrs. Dollaway adlı kitabı ile Sevim Burak yazıları arasında arasındaki benzerlik ve farklılıklar, kesişme noktaları aşağıdaki şekilde belirlenmiştir:

Sevim Burak Kitaplarındaki Benzer Temalar: Cenaze, Ölüm, Tevrat, Hayal Kırıklığı, Güvensizlik, Çılgınlık, Delilik, Saçma, Tutku, Yalnızlık, Huzursuzluk, Çelişki, İstek, İhtiras, Korku, Kasvet, Kuşku, Kuzguncuk, Baron, Bahar, Kabus, Besleme, Sokak, Nüfus Kağıdı, Kimlik, Varolma Çabası, Hastane, İğne, Gölge, Geçmiş, Mask, Para, Kolaj, Antika, Parça, Araba, Soğuk, Daktilo, Platonik, Aşk, İntihar, Sigara, İçki, Makyaj, Oğul, Defile, Kız, Koca, Ev, Üvey, Babaanne, Anneanne, Zenginlik, Fakirlik Komşular, Kedi, Köpek, Tahta Masa, Ziya, Karşılıksız Aşk, Yangın, Renkler, Sesler, Mektuplar, Koku, Sokak, Balo, Afrika, Nişanlılık, Düğün, Askerler, Gemiler, Fotoğraflar, Araba Yarışı, Saray, Amerika, Dalga, Vapur, Tramvay, Kıskançlık, İstanbul, Boğaz, Mısır Apt., Ölüm Korkusu, Kayınvalide, Vefa, Cefa, Eza, İşkence, Heba, Kabullenme, Hayal, Hayalet, Yaşlılık, Ressam, Müzisyen, Dağınıklık, Montaj, Düş, Tekrar, Hayal Kırıklığı, İnsanları beğenmeme, Can simidi, Kadınlık, Cazibe, Heykelcikler, Eşcinsellik, Travestiler, Bohemlik...

Mrs. Dollaway Kitabındaki Benzer Temalar: Kent Hayatı, Kesişme, Yitiklik, Yolculuk, Rastlantı, Aidiyet, Güç, Aristokrasi, Uçak, Savaş, Nehir, Park, Evlilik, Çiçekler, Zaman, Geçmiş, Mekan, Cadde, Aile, Siyaset, Pencere, Beyaz örtü, Şapka, İnanç, Delilik, Hastalık, Çakı, Çözumsuzlük, Şemsiye, Güneş, Sömürü, Geçit töreni, Şöhret, Gelenek, Parti, Hindistan, İklim, Mendil, Kıskançlık, Ölüm, Pişmanlık, Ordu, Üniforma, Toplumsal Şımarıklık, Küstahlık, Arzu, Yoksulluk, Yoksunluk, İhanet, Bağlılık, Nostalji, Yatak Odası,

Mağrur, Köpek, Kadın Sorunları, Sınıf Farkı, Ele Geçirme, İntikam, Başarısızlık, Başarı, Erk, Üstten Bakmak, Çay, Nişanlılık..

Virginia Woolf'un Mrs.Dollaway adlı kitabı ile Sevim Burak yazıları arasında belirlenen bu temalar arasındaki benzerlik ve farklılıklar ve kesişme noktalarından yola çıkılarak; atmosfer (öykünün ve kişilerin), mood, zaman, mekân temalı Sevim Burak'ça diyebileceğimiz yazılar yazılmıştır. Yazılan öykülerin sentezinden çıkan karakterler oyuna dönüştürülmüştür. Belirlenen kavramlarda göze çarpan öğelerin başında "kadın" ve "anne" kavramı gelmektedir... Araştırmacılar da çağrışım tekniğini kullanarak bu konu ile ilgili hikâyeler oluşturmuşlardır. Ele alınan bazı temalar ve o temalarla ilgili yazılan yazılardan örnekler aşağıda verilmiştir.

Kadın ve Anne Teması

"Uykum var. Uyumak istiyorum. Sis dağın tepesinde. Sis ovada. Kurt yakında Kurt kapını kuruldu. Bebek uyumuyor. Odayı duman kapladı. "Anne uyan. Anne uyan!!!" Uyanmak istemiyorum. Rahat bırakın beni. Küçük kız sesi. Küçük kız çığlığı. Beyaz puanlı elbise. Sis kızı içine alıyor. Duman gözlerimi yakıyor. "Anneeee!!!Yardım et!!!" Küçük kız bağırtısı. Sus sus sus. Susssssssssss. Kâğıt yerde. Kâğıt koltuğun üstünde. Kafam koltuğun kolunda. Bebek göğsümde. Küçük kız ayağında. Gözüm seyiriyor. Kolum seyiriyor. Yemek soğudu. Bebek emiyor da emiyor."

"Kuzine üstündeki tencerenin tıkırtısı

Babaannem

Annem

Bağırışları

Tencere kaynar

İçerdeki ruhlar kaynar

Babam içi kaçtı

Annem ütüne kapağı kapattı

Bu evde onun sesi kokuyor

Bu ev yaşlı kokuyor

KALE DİBİNDE HİÇ KIMILDAMADAN BEKLİYORLAR

ANNEM, babam

KALENİN BİR PARÇASI GİBİ..."

"ANNEANNEM

O'NU BEKLEDİĞİ DİVAN

KAPLANMIŞ TERTEMİZ YORGAN

YORGAN İĞNESİ

O'NU BEKLER POZİSYONDA

CANSIZ BEDENİ..."

Evlat teması

Belirlenen temalarda göze çarpanlardan biri de “evlat” dır. Araştırmacılar da çağrışım tekniğini kullanarak bu konu ile ilgili yazılar oluşturmuşlardır:

“Orada bir ev var uzakta
O ev bana uzak
Ölüm döşeğinde kan kusuyor
Kin kusuyor
Düşlerimin efendisi
Baba hırsızı
Düş hırsızı
Koca kaçırın
Anne kaçırın
Kız kaçırın
Koca kaçırın koca kar
Kız kaçırın karı koca”

Erkekler Teması

“Her şeyden herkesten nefret ediyorum
Ben Kimim
Kimim ben
Sen değil o
O değil kim?
Sen iyice yoldan çıktın dedi
Babaanne
Deniz kokusu
Eski ev
Kapı dışarı
Yokuş
Eski tahta kapı
Hepsinden nefret ediyorum”

Yazar Teması

“Kitap
Masa
Eski kokan kütüphane
Sigara dumanı “

“Gece sağır ev
 Dilsiz zaman
 Tik tak tik tak tik tak
 Karanlık
 Kör”

Yazılan bu yazılar; “İzmetin” adlı oyun metninin hazırlanması ve yazılacak olan oyunun ana çatısını oluşturma aşamasında yer alan araştırmacılara yol göstermiştir.

Araştırmacıların kendi yaşantılarından, yaşadıkları mekânlardan yola çıkarak çalışmalar yapmışlardır. İlk olarak kendisiyle ilgili yazı yazılacak kişilerin yaşadıkları mekânda tüm araştırmacılarla buluşmuş, belli bir süre geçirilmiş ve o kişi ile ilgili Sevim Burak’ça diyebileceğimiz yazılar yazılmıştır. Bu yazılardan iki örnek aşağıda verilmiştir.

“Ayağında terlik
 Samimi
 Yorgun
 Anaç
 Yavrularını topluyor.”
 “Sol duvarda küçük çerçeveler
 Sağ duvardakine inat daha büyük
 Hepsi birbirini tanıyor
 Eve yabancı tek bir resim
 Resim oralı değil
 Her resmin bir hikâyesi olmalıymış gibi...”

Oyun izleği; zaman, ana karakter S’nin özellikleri, S’nin kimliği, yaşadığı yer, konuşma biçimi, S’nin ruh hali, yan karakterler, ana mekân, hayaletler, ana olay, sesler, fikirler, atmosfer, aksesuarlar, batıl inançlar, başlığıyla verilmiştir.

Öykü izleğinde, hayaletlerin hikâyelerine, ana karakter S’nin mektuplarına ve intiharla sürekli yüzleşmesine yer verilmiştir.

Son aşamada Sevim Burak’ça yazılan yazılar, Burak’ın yazılarında kullandığı montaj tekniği ile düzenlenmiştir. Oyun metni iki sütun hâlinde yazılmıştır. Yazılan metnin sol tarafını “öykü”(Sevim Burakvari yazım tekniği), sol tarafını ise “sahne metni” oluşturmuştur.

Sevim Burak’ça bir dil geliştirilerek yazılmış “Kalan:İzmetinden” bir bölüm aşağıda verilmiştir (Çider-Şener ve ark., 2011).

| | |
|---|---|
| <p>Kayıklar Deniz kokusu Kordon Kadın Hüzün ... Jartiyer dantelli beyaz Uzun eldiven dantelli beyaz Aynadaki kadın Kara dantelli. Aynadaki adam Kara talihli.</p> <p>İlk aşk ilk heyecan ne tatlı ne büyük güven İlk aşkı o böyle tattı Bir an iki mavi göze kitli kaldı Tadı ıslaktı Bakışı güven dolu Tatlı tatlı</p> | <p>HAZIRLANMALIYIM HERKES TOPLANMIŞ! BİR ŞEYLER ARIYOR HERKES TOPLANMIŞ! ANILARINI DA YANINA ALMIŞ</p> <p>Eli elime değdi Yüzü yüzüme Ruhu içime Bu ilkti</p> |
|---|---|

Sonuç

Sevim Burak, çağı yakalamış, yaşadığı erkek egemen edebiyat içinde kendine bir yer bulmuş, yeni bir yazım şekli geliştirmiş, çağdaş bir yazardır. Uygulamalı dramaturgi çalışmalarından yola çıkılarak Sevim Burak yazımını, sanata bakış açısını keşfetmek, olaylara onun gözüyle bakmak, heyecan verici bir süreç olmuştur. Bu çalışmada izlenen aşamalar, yaratıcı yazma çalışmaları için bir örnek oluşturabilir. Bilindiği gibi, yaratıcı drama çalışmalarında, yaratıcı yazma çalışmalarından da yararlanılmaktadır.

Yaratıcı yazım çalışmaları ve yaratıcı drama çalışmalarının temelini oluşturan doğaçlama çalışmaları; bir sorundan ya da konudan yola çıkılarak kurmaca bir durum yaratmaktadır. Yaratılan bu durum, yaratıcı drama çalışmalarında rol paylaşımıyla canlandırılır. Gözlem ve empati yetisinin geliştirilmesine de dayanan bu çalışmalar, “İnsanlar nasıl konuşuyor, nasıl davranıyor, davranışlarının ardında ne tür nedenler yatıyor, hangi söylemlerin etkisi altındalar, hangi değerlere bağlılar, ilişkilerdeki çatışmalar nasıl ortaya çıkıyor?” gibi soruları içermektedir. Bu gibi sorular, yüzeyle görünenin ardında olanı anlamamızı sağlamaktadır (İpşiroğlu, 2005: 166).

Uygulamalı dramaturgi çalışması olarak gerçekleştirilen bu süreçsel çalışmanın; drama liderlerine, yaratıcı drama çalışmalarında sıklıkla kullanılan yazın çalışmalarında, yaptıkları çalışmaları derinlemesine inceleme, irdeleme, yapılan çalışmanın alt yapısını oluşturma derinliği kazandıracığı düşünülmektedir.

Bu nedenle; uygulamalı dramaturgi çalışması içinde yer verilen yaratıcı yazma tekniği kullanılarak yapılan çalışmalardan yaratıcı drama sürecinde yararlanılabilir. Doktora düzeyinde yapılan bu dramaturgi çalışması, yaratıcı drama çalışmalarında kullanılan doğaçlama çalışmaları, süreçsel çalışmalar ve yazın çalışmalarına da katkıda bulunabilecek etkinlikler içermektedir.

Yaratıcı drama çalışmalarında insanın kendini ve ilgi alanlarını keşfetmesi için yapılan yaratıcı çalışmalar, çağrışım tekniği kullanarak yapılan yaratıcı yazma çalışmaları, Kalan: İzzetin'in oluşturulmasında nasıl bir süreç izlendiği, yaratıcı drama çalışmalarında sıklıkla kullanılan yazın çalışmaları için bir örnek oluşturacağı düşünülmektedir.

Kaynaklar

- Adıgüzel, Ö. (2011). Eğitimde Yaratıcı Drama. Ankara: Naturel Yayınları.
- Burak, S. (1993). Palyaço Ruşen. İstanbul: Nisan Yayınları.
- Burak, S. (2003). Ford Mach I . İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- Burak, S. (2004). Yanık Saraylar. İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- Burak, S. (2004a). Sahibinin Sesi. İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- Burak, S. (2006). Afrika Dansı. İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- Burak, S. (2006a). Everest My Lord-İşte Baş İşte Gövde İşte Kanatlar. İstanbul: YKY Yayınları.
- Çider-Şener, A., Üstün, A., Akın, E., Öztürk, F., Berke-Ataman, F., & Laleh, H. (2011). Kalan; İzzetin, Tiyatro Araştırmaları Dergisi. Sayı 32, 109-177.
- Güçbilmez, B. (2003). Tekinsiz Tiyatro: Sahibinin Sesi/ Sevim Burak'ın Metninde Tekinsiz Teatrallik ve Minör Ses'in Temsili. Tiyatro Araştırmaları Dergisi, Sayı 16, 3-17.
- Güngörmüş, N(2003). A'dan Z'ye Sevim Burak. İstanbul: Yapı Kredi Yayınları Kitaplık Dergisi Armağanı.
- İpşiroğlu, Z. (2005). Yaratıcı Yazma: Oyun Yazma Atölye Çalışmalarından Notlar, Tiyatro Eleştirmenliği

ve Dramaturji Bölüm Dergisi, Sayı 7, 165-176.

Kocabay-Kalkan, H. (2003). Dramaturjide Yeni Açılımlar. Tiyatro Eleştirmenliği ve Dramaturji Bölüm Dergisi, Sayı 3, 3-20.

Odacı, S. (2009) Ulysses ve Tutunamayanlar'da Bilinç Akışı Tekniği. Turkish Studies International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic, 4(1), 605-684.

Şener, S. (2011). Yaşamın Kırılma Noktasında Dram Sanatı. Ankara: Dost Kitabevi Yayınları.

Woof, V. (2012). Mrs. Dalloway. İstanbul: İletişim Yayınları.

Summary

A Practical Dramaturgy Study: The Process of Creating A Drama Text Based on Sevim Burak's Works of Art

Ferda ÖZTÜRK KÖMLEKSİZ¹

European University of Lefke

Introduction

It is crucial to be able to adopt the changing perception in our era, in which the contemporary dramaturgy conception that covers all theatrical elements and a contemporary theatre perception are adopted, in order to gain competence in the field of drama. Creative drama leaders develop their leadership competences by making use of different artistic disciplines. It is considered that being aware of the broad working area of the dramaturgists who are considered to be working result-oriented, their way of making use of different artistic disciplines and the way how they use creative writing techniques provides creative drama leaders with different angles.

Within this context, the main aim of this paper is to set out the process of creating a "Sevim Burak-ça" drama text by the PhD students within the scope of "Dramaturgy Applications" post-graduate course based on Sevim Burak readings.

Method

This study discusses the process of creating a "Sevim Burak-ça" drama text based on Sevim Burak readings within the scope of "Dramaturgy Applications" post-graduate course lectured by Assoc. Prof. Dr. Selda Berk Öndül, Faculty of Language History and Geography – Ankara University, during the Fall and Spring Semesters in 2007-2008 academic year. At the end of this process, a drama text titled "Kalan: İzmetin" was created and published by the researchers (Çider-Şenel, et al., 2011).

The texts were integrated in a way that can be regarded as being peculiar to Sevim Burak. The study was conducted with the participation of five PhD students within the scope of the post-graduate course. A document analysis was also conducted based on the written works of the participant PhD students and due to this fact, the study is qualitative.

Findings and Comments

The texts written during the workshop to create a "Sevim Burak-ça" drama text based on Sevim Burak readings were integrated in a way that can be regarded as being peculiar to Sevim Burak.

In the very first stage, all works about Sevim Burak were read. Her contemporaries, life, her understanding of art and her importance in the history of literature were examined and discussed.

Those works were examined in terms of plot, dramatic possibilities, range of relationships, communication settings, genre and authorship attitude.

Interviews were conducted with the people close to Sevim Burak. The data collected from these people

provided a better understanding of her.

19 films which have an important place in literature history were watched by the researchers in order to be able to perceive the realism in her writings.

Texts with the themes of atmosphere (of characters and story), mood, time, setting which can be regarded as being “Sevim Burak-ça” were created based on the concurrences between the book “Mrs. Dollaway” by Virginia Woolf and the writings of Sevim Burak.

As a final stage, those texts were edited in the same way Sevim Burak used to integrate her writings. The drama text was written in two columns. The story (writing technique peculiar to Sevim Burak) is placed on the left and the script on the right side.

Conclusion

It is considered that this processual study which is conducted as an applied dramaturgy work will provide a deeper insight for creative drama writers in examining their own works and also give them the opportunity to create a deeper infrastructure for their works.

To this end, the works created with the creative writing technique that has a place in applied dramaturgy can be used in the creative drama process. Furthermore, this dramaturgy study which is conducted at PhD level has activities which can contribute in improvisational, processual or literary works used in creative drama.

It is thought that the creative works conducted in creative drama to discover the self and the areas of interest, creative writing works making use of connotation technique and the process of creating “Kalan: İzmetin” will all set a good example for literary works which are frequently used in creative drama works.